

Határokon átívelő szerelem Tompos Kátyával

Létrehozás: 04/12/2020 - 23:54

Szerző: Aranyi Péter

 [1]

Leküzdhet-e a szerelem minden akadályt? Szeretheti-e egymást két ember, ha tíz évig nem látják egymást? Többek között ezekre a kérdésekre keresi a választ a Varsói melódia, amelyet a szovjet Leonyid Genrihovics Zorin jegyzett le 1967-ben.

Kapcsolódó cikkek:

[Kultúrák találkozása - interjú Tompos Kátyával](#) [2]

[Tompos Kátya pincérlányt fog alakítani](#) [3]

Az idősebb generáció tagjai még biztosan emlékeznek rá, hiszen a darab egy évvel később hazánkban is színpadra került Törőcsik Mari és Sztankay István kettősével. A realista dráma egy, a keleti blokkban játszódó, határokon átívelő szerelem történetét mutatja be. Ezt a művet ugyanakkor mégsem csak az előző évszázadban született nézők érezhetik át igazán. Mondanivalója örök. A mű mesterien ábrázolja két ember egymásra találását és eltávolodását. Napjaink eseményei jól tükrözik, hogy az egyébként könnyen átjárható országhatárok bármikor lezárulhatnak, elzárva egymástól barátokat, rokonokat és szerelmeket. Az Orlai Produkciós Iroda első ízben 2018. szeptember 14-én, a Hatszín Teátrumban mutatta be Tompos Kátya és Adorjáni Bálint főszereplésével a „legújabb” Varsói melódiát. A kétszemélyes előadás igazi utazódarabbá vált, hiszen bemutatása óta fővárosi és vidéki helyszíneken is színpadra került.

Sorsfordító történelmi környezet

A nem sokkal a második világháború után induló történet szerint, a Moszkvában operaénekesnek tanuló Helga, egy Chopin-hangversenyen ismerkedik meg véletlenül az elsőre kissé „egyszerűnek” tűnő, orosz nemzetiségű Viktorral. A férfiről kiderül, ő is egyetemista, aki éppen borásznak tanul.

Már az első találkozásnál megmutatkozik a két szereplő, az életről alkotott eltérő elképzelése, ami mögött nemcsak neveltetési, hanem történelmi okok is meghúzódhatnak. Helga, fiatal korának megfelelően eleinte cserfesen, ámde mégis „óvatosan és erkölcsösen” viselkedik, míg Viktor, vagy ahogy Helga becézi „Wytek” magabiztos oldalát mutatja meg. Szerencse fiának nevezi magát, mert túlélte a háborút. „Ne mondja, hogy a szerencse fia, mert még a végén sok lesz az ellensége” – figyelmezteti Helga, de a férfi hajthatatlan. Még azzal is eldicsekszik, hogy Hitlertől sem fél. Helga kérdésére, miszerint találkozott-e valaha a náci diktátorral, csak azt feleli, hogy „nem, de az meg Hitler szerencséje”. A darab szempontjából fontos történelmi „klímára” világít rá ez a dialógus, hiszen a második világháborúban a Szovjetunió a győztesek oldalán volt, akik úgymond győzedelmeskedtek a nácik felett, Lengyelországot és a keleti blokk országait közben megszállták és leigázták.

Szűkös anyagi lehetőségek

Az első találkozás reménykeltően alakul Viktor számára, mert elkísérheti Helgát a kollégiumig, de oda már nem mehet fel, a lány nem hagyja magát megcsókolni. Wytek önbizalma egy kicsit megcsappan a következő találkozásnál, amikor kiderül, hogy diákként nem nagyon van pénze randevúzni. Helga azonban veszi a lapot és élvezzi a férfi rajongását, amely időnként féltékenységgel is párosul. Wytek mindent megtesz, hogy ne az utcán kelljen találkozgatni, ezért egy este múzeumba viszi Helgát. Kapcsolatuk elmélyül és Helga felfedi legtitkosabb álmát. A lengyel lány elmondja Wyteknek, hogy szeretne egyszer elmenni a lengyelországi Radomba, venni egy kényelmes cipőt és abban végig sétálni a városban.

A korlátozott anyagi lehetőségek és a politikai helyzet ellenére a két ember mégis egymásba szeret. Nem ellenséggként, hanem partnerként tekintenek egymásra, megértéssel és elfogadással viseltetnek a másik iránt. Szerelmük mélységét leginkább az a jelenet tükrözi, amikor szilveszterre készülődnek. Wytek azzal a cipővel ajándékozza meg Helgát, amelynek árát tehervagon rakodással kereste. A lengyel lány pedig nyakkendő ad a férfinak. Tompos Kátya és Adorjáni Bálint tökéletesen valósítja meg a két szereplő között ekkor meglévő intimitást, a lelassított mozdulatokkal, az elnyújtott csenddel és a félszeg pillantásokkal. Wytek hulla fáradtan is olyan ünnepélyességgel húzza fel a cipőt Helgára, mintha ő lenne a herceg a Hamupipőkében. Helga pedig olyan gondossággal próbálja megkötni Wytek nyakkendőjét, mintha már a felesége lenne.

És valóban, a két színész játékából a néző érzi, hogy a kapcsolat következő szintje a házasság, vele együtt a „happy end” lehet. Az élet azonban közbeszól és a politikai helyzet akadályt gördít eléjük. Az érvényben lévő törvények szerint két szocialista állam állampolgára nem házasodhat egymással. Erre Helga emlékezteti a férfit, aki meggyőződéssel állítja, hogy kitalál valamit a helyzet megoldására. Hiszen, mielőtt Helga megszerzi a diplomáját, azonnal vissza kell térnie Lengyelországba.

A vég kezdete?

Kapcsolatuk azonban megszakad, 10 év múlva találkoznak újra, amikor Wytek borászként Varsóba érkezik egy csoport vezetőjeként. A férfi felhívja Helgát, hogy találkozhasson vele. A nő először vonakodik a találkozástól, ám végül beadja a derekát és elmegy vele vacsorázni a Pod Gwiazdem („Csillagok alatt”) nevű étterembe. Helga ekkor már ünnevelt varsói énekesnő, akinek még a legforgalmasabb időszakban, vasárnap este is adnak asztalt.

A két szereplő dialógusából kiderül, hogy mindketten házasságban. Beszélgetésük a régmúlt időköt idézi, amikor még egy párt alkottak. Helga azonban továbbmegy és feltárja érzéseit. *„Rojtosra koptattam a cipőmet”* – mondja a nő, utalva a Wytektől kapott lábbelire. A férfi egy darabig partnernek tűnik a flörtben, ő is elárulja, hogy azóta szereti a nyakkendőt, amióta Helga először ráadott egyet. Itt azonban furcsa disszonancia vegyül kettejük „kapcsolatába”. Hiszen akár ott is folytathatnák, ahol abbahagyták. Ezt ő is tudják és a nézőnek is leesik. Wytek azonban séta közben, a Magyar Intézet előtt elhaladva elárulja, hogy másnap tovább indul. Helga meg akarja csókolni a férfit, aki azonban elutasítja a nőt. *„Nem lehetek szabad, ezer szállal kötődöm az otthonomhoz”* – mondja sejtelmesen Wytek, ami alapján arra is lehetne következtetni, hogy már gyermeke van. Helga azzal sem tudja meggyőzni, hogy azt mondja neki, már házasodhatnak egymással a szocialista országok állampolgárai. Wytek mégis elmegy, ami keserű kontraszt 10 évvel ezelőtti önmagához képest, hiszen korábban még a hatalommal is szembe mert volna szállni, csak, hogy elvehesse feleségül Helgát.

Helga a Szovjetunióba megy

A rosszul sikerült találkozás után újabb 10 év telik el a történet szerint. Helga már nemzetközileg ünnevelt énekesnőként járja a kommunista blokk országait. Moszkvai fellépésére Wytek is elmegy és az előadás után beszélgetni kezd a lengyel nővel, aki eleinte közönyösen viselkedik. Bár fürdik a közönség szeretetében és rajongásában, távolságtartása nem akar oldódni Wytekkal szemben. Az orosz férfi látszólag mindent megtesz, hogy oldja a nő közönyét. Elárulja, hogy elvált és saját készítésű borral kedveskedik Helgának. Beszélgetésük azonban már sokkal inkább baráti jelleget ölt.

Ezúttal Helga lép ki a helyzetből, fellépésre kell tovább mennie, de nyitva hagyja a kaput, elárulja Wyteknek, hogy melyik hotelben lakik és a nagy sietségben ottfelejtí a férfi ajándékát. Wytekben ekkor tudatosul korábbi tetteinek és mondatainak következménye, reakciója mindent elárul a darab várható folytatásáról.

Tompos Kátya interjú a Varsói Melódia kapcsán

A Kocsis Gergely által rendezett darabot teltház fogadta március 7-én a Klauzál Gábor Budafok-Tétényi Múvelődési Házban. Néhány nappal azelőtt, hogy a színházakat bizonytalan időre bezárták volna a koronavírus járvány terjedése miatt. Így, aki ott volt, az többszörösen szerencsésnek érezhette magát. Egyrészt azért, mert igazi klasszikust láthatott, másfelől pedig azért, mert lehetősége volt Tompos Kátyát egy elbűvölő díva szerepében tündökölni. A színésznőt a darab kapcsán kérdeztük Helga megformálásáról.

A Varsói melódiában feltűnően otthonosan használod a lengyel nyelvet. Lengyelül imitálsz egy telefonbeszélgetést és lengyelül is énekelsz. Tanultad ezt a nyelvet, vagy a szerep hozott össze vele?

Az volt a célom, hogy Helga lengyel származása valódi legyen, ezért ezt a tényt választottam kiinduló pontnak a szerep megformálásához. Az alkotók sok esetben teljesen elhagyják az akcentust, amikor előveszik a Varsói melódiát és mindössze egy-egy jelzés marad belőle Helga beszédében, leginkább szórend csere formájában. Nekem ezzel ellentétben fontos volt, hogy a lánynak okozzon nehézséget az idegen nyelven való kommunikáció, hiszen ez is hozzátesz a kiszolgáltatottságához. Nem tanultam soha lengyelül, de mivel ez egy Balti-szláv nyelv, ezért az általam használt orosz nyelv ismerete sokat segített abban, hogy rá tudjak hangolódni a megismerésére.

Helga valóban „ízíg-véríg” lengyelesre sikerült. Volt esetleg segítségédre lengyel nemzetiségű személy a lengyel nő karakterének megformálásában?

A lengyel szavakat, kifejezéseket, a dalt, a telefonbeszélgetést és azt, hogy törí a magyart egy lengyel (ami a darab esetében orosz), egy Budapesten tanuló lengyel lánytól tanultam, aki műfordító szakon végzett és akinek a személye rengeteget segített nekem abban, hogyan formáljam meg Helgát.

A darabban elhangzó lengyel dal is az eredeti mű része, vagy a próbafolyamat során került be az előadásba? A lengyel dal az én választásom volt, hiszen Helga a darab második felétől már befutott énekesként lép a színpadra. Sokat kutattam régi lengyel dalok között és egy közvetlenül a második világháború előtt írt slágerre esett a választásom, aminek a szövege egy szerelmi búcsúról szól.

Nem elég ragaszkodni

A Varsói melódia életszerű befejezést és nem „Happy End-et” kínál. Ha ez nem így lenne, akkor nem lenne realista dráma. A mű finom ecsetvonásokkal festi meg az élet egyik fontos alapigazságát, miszerint, nem elég ragaszkodni valamihez, azért tenni is kell. Egy párkapcsolat esetében ez fokozottan igaz, a szerelem csak tettekben mérhető dimenzióban értelmezhető. Bár történelmi szempontból nagyon fontos korban játszódik a darab, a két szerelmes tragédiája mégsem abban rejlik, hogy külső erő akadályozta a boldogságukat, még csak abban sem, hogy kilométerek választották el őket. Sorsuk leginkább azért fájdalmas, mert bebizonyosodott, egyikőjük nem akar nagyobb áldozatot hozni a másikért, akkor sem, ha körülmények már lehetővé tennék. Ez a legtöbb távkapcsolat Achilles-ínje, hiszen előbb-utóbb valakinek áldozatot kell hoznia. És nem biztos, hogy az lesz az áldozatkész, aki a legszebb szavakkal tudja kifejezni az érzelmeit.

A Kálmán Eszter munkáját dicsérő díszlet tökéletesen adja vissza a szocialista építészeti stílus funkcionális sivárságát, a varsói Kultúra és Tudomány Palotájának (PKiN) előcsarnokához hasonlító helyszín tökéletes közeget teremt Wytek és Helga találkozásaira. A szereplők ugyanis előbb-utóbb falakba ütköznek, amelyek nemcsak az élet, hanem lelki erejük, jobban mondva erőtlenségük emel szerelmük kibontakozása elé.

Racionális és szerelemes

A Varsói melódia olyan előadás, ami nagyon magas szintű színészi kvalitásokat igényel, Kátia és Bálint pedig hibátlanul hozza ezeket. Tompos Kátia mesterien jeleníti meg a cserfes, de mégis racionális életfelfogással rendelkező és az éneklésre művészetként tekintő lányt, akiből az élet ünnepe dívát nevel. A színésznő orosz gyökerei ellenére hitelesen alakítja Helgát, akinek a karaktere magában hordozza a lengyel nőkre jellemző határozottságot, önérzetességet és érzékiséget.

A Varsói melódia természetesen nem működne a Sztanyiszlavszkij-módszer nélkül. Ettől lesz ez a darab egy kicsit személyesebb, mint a többi szerelmi dráma, hiszen a két színészt valóban láthatjuk

érezni a színpadon. És ez akarva-akaratlanul is kivívja a néző empátiáját Helgával és Wytekkel szemben, amelynek eredményeképpen még heteken keresztül többször, újra meg újra feltesszük magunkban a kérdést: vajon mi lehetett volna a jó megoldás? A mindkét fél számára elfogadható végkifejlet?

Bár a Varsói melódia látszólag egy szerelmespár egyedi történetét meséli el, mégis könnyű azonosulni vele. Mindenkinek az életében volt legalább egy olyan szerelem, amiről tudja, hogy ő rontotta el. És biztosan sokan voltak már eddig olyanok is, akik megpróbálkoztak a távkapcsolattal. Heteken, hónapokon át életben tartották magukban a másik iránt érzett rajongást és szeretetet, de közben idegen földön járva kívülállónak, számkivetettnak, esetleg kiszolgáltatottnak érezték magukat. A Varsói melódia nemcsak kiváló történelmi lenyomat, hanem a beteljesületlen szerelmek himnusza is egyben. Segít tanulni a hibánkból, vagy ha más nem, akkor segít feldolgozni őket. Hogy aztán gyermekeink, unokáink ugyanott folytassák a tanulási folyamatot, ahol mi abbahagytuk.

Ha lehetne még ezerszer újra nézném. Tompos Kátya karakterformálása a legtokéletesebb „lengyel alakítás”, amit a hazai színpadon az utóbbi években láthattam.

Fotók: Orlai Produkciós Iroda

Tags:

[színház](#) [4]

[Tompos Kátya](#) [5]

[Varsói melódia](#) [6]

[Lengyelország](#) [7]

[Warszawa](#) [8]

[kritika](#) [9]

[maradjotthon](#) [10]

Kultúra:

[Színház](#) [11]

Forrás webcím: https://www.melano.hu/hatarokon_ativelo_szerelem_tompos_katyaval

Hivatkozások

[1] https://www.melano.hu/sites/default/files/articles/varsoi_melodia.jpg

[2] https://www.melano.hu/kulturak_talalkozasa_interju_tompos_katyaval

[3] https://www.melano.hu/tompos_katya_pincerlanyt_fog_alakitani

[4] <https://www.melano.hu/tags/szinhaz>

[5] https://www.melano.hu/tags/tompos_katya

[6] https://www.melano.hu/tags/varsoi_melodia

[7] <https://www.melano.hu/tags/lengyelorszag>

[8] <https://www.melano.hu/tags/warszawa>

[9] <https://www.melano.hu/tags/kritika>

[10] <https://www.melano.hu/tags/maradjotthon>

[11] <https://www.melano.hu/kultura/szinhaz>